

CHUDENICKO

ochrana a tvorba krajiny

2019 - 2023

přístupy, zkušenosti, možnosti, rizika, výzvy

Popis a charakteristika území

- ▶ okres Klatovy - 11 km severozápadně od Klatov
- ▶ správní obvod městyse Chudenice - k.ú. Chudenice, Slatina, Lučice, Bezpravovice
- ▶ od 12. století do roku 1945 šlechtický rod Czerninů z Chudenic
- ▶ Krajinná památková zona Chudenicko
- ▶ počet obyvatel: 752
- ▶ rozloha: 21,13 km² - 2113 ha
- ▶ nadmořská výška: 488 m n. m.
- ▶ agrární charakter území
- ▶ morfologie - členitost
- ▶ zemědělství - 50 % (33 % orná půda)
- ▶ lesy - 40 %

INTERAKCE KRAJINA vs. HISTORIE

Samospráva - iniciátor aktivit

- ▶ průběžný monitoring vycházející ze zájmu o přírodní areály
- ▶ intenzivní vstupování do krajiny - sběr poznatků ústící v potřebu systémového poznání a změnu stavu
- ▶ reflexe historického stavu formou analýzy pramenů

Motivace

- ▶ rozčleňování polní krajiny pomocí jednotlivých opatření
- ▶ zprůchodnění krajiny (aspekt lidského faktoru) - funkční propojení sídel
- ▶ zvýšení diverzity
- ▶ adaptace na klimatickou změnu - voda v krajině, protierozní opatření

Pozemkové vlastnictví městyse Chudenice

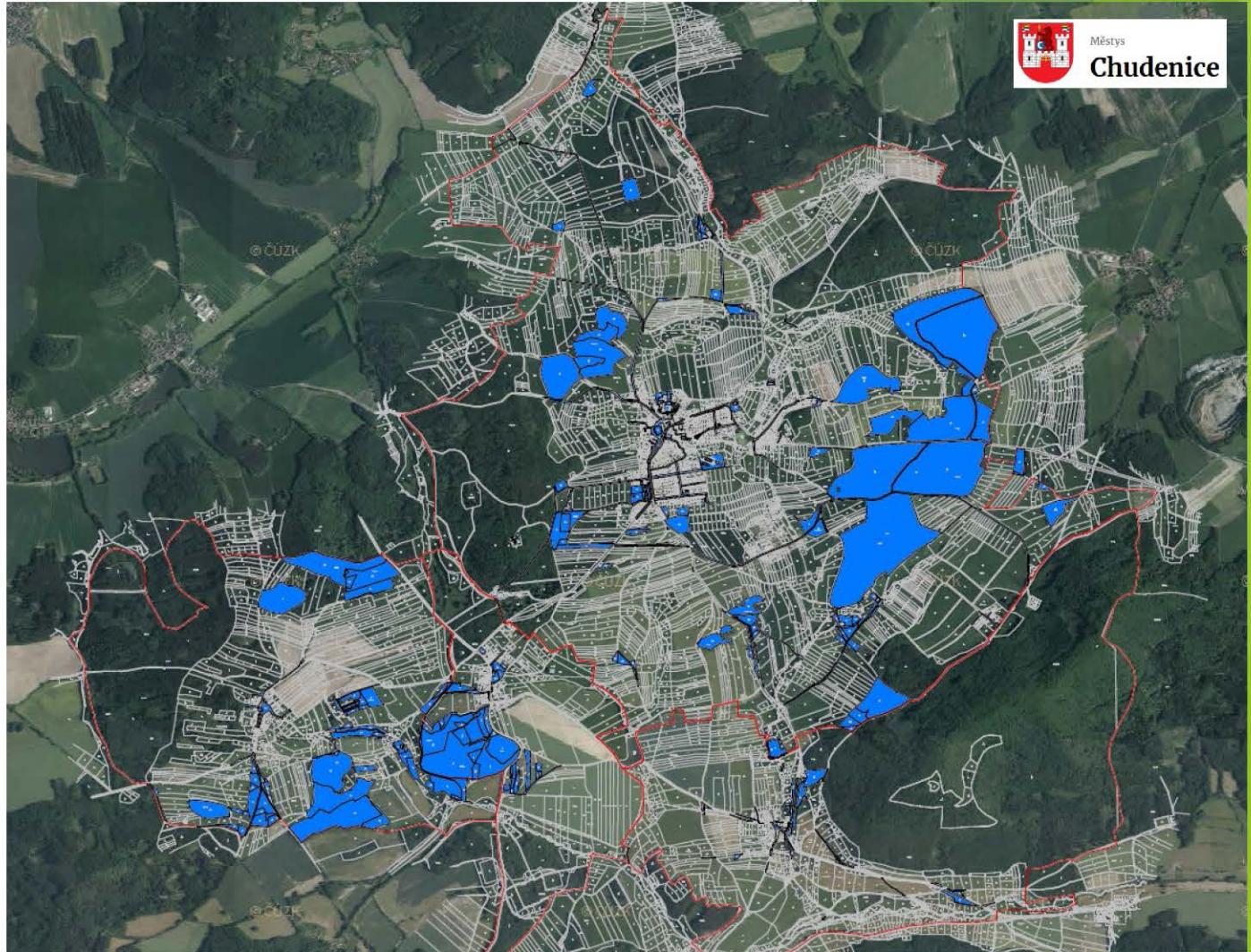
Městys Chudenice

+ možnost volným disponováním pro
zvažované realizace

- lesní pozemky - 172 ha
- zemědělské pozemky - 27 ha

Ostatní vlastníci - fyzické, právnické osoby,

- limitace pro cílená opatření -
administrativně a časově náročné
- zemědělské pozemky - dominantní
hospodář 1 zemědělská společnost, 3
drobní zemědělci

Cílem je intenzivnější, systémová a především aktivní péče o životní prostředí - potažmo krajinu Chudenicka.

Historický vývoj využití krajiny Chudenicka

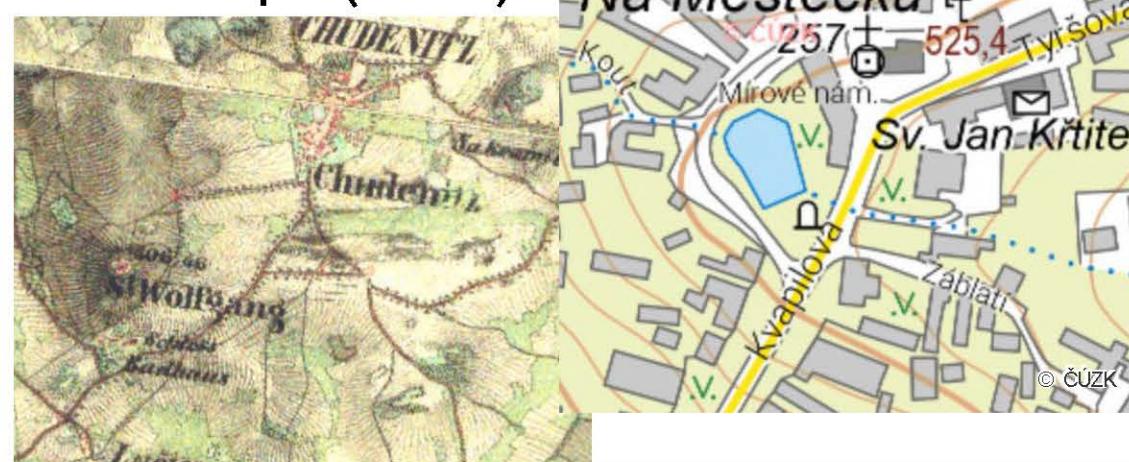

Přehled zpracování

- vytvoření náhledových map obce od poloviny 19. století po současnost
  - porovnání vývoje způsobu využití krajiny v pěti časových etapách
  - zpracování přehledové mapy zaniklých cest
  - vývoj zástavby
  - textový popis změn krajiny včetně vodstva, cestní sítě a zástavby doplněný konkrétními ukázkami (mapy, fotografie)
-

Využité podklady pro analýzu krajiny

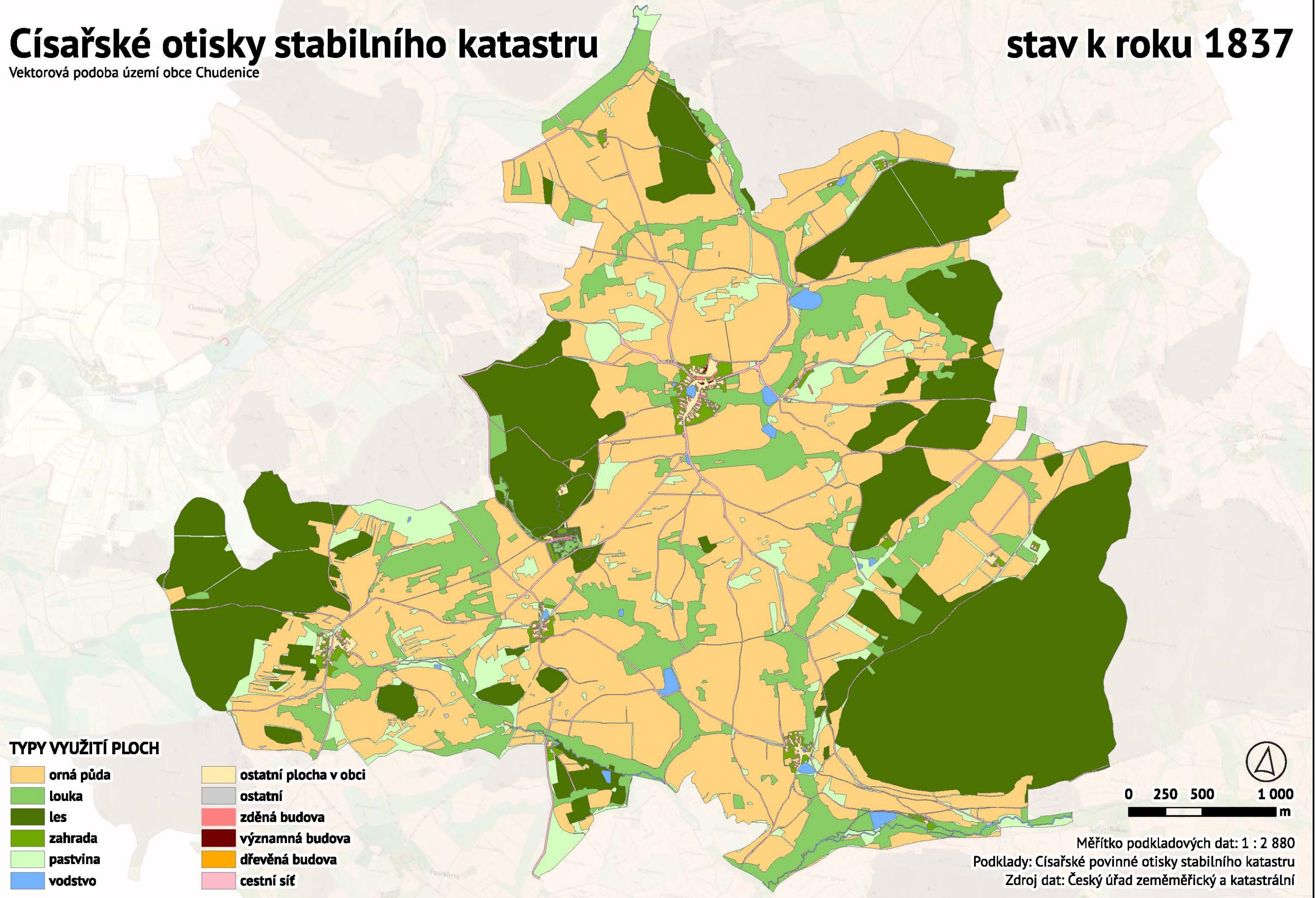
- Císařské otisky stabilního katastru (1837)
- Historické ortofoto (1957)
- Státní mapa 1 : 5 000 – odvozená (druhá pol. 20. st.)
- Současné ortofoto (2022)
- Základní topografická mapa + katastrální mapa (2023)
- mapy středního měřítka pro porovnání
  - 2. a 3. vojenské mapování
  - Topografické mapy v systému S-52

Císařské otisky stabilního katastru

Vektorová podoba území obce Chudenice

stav k roku 1837

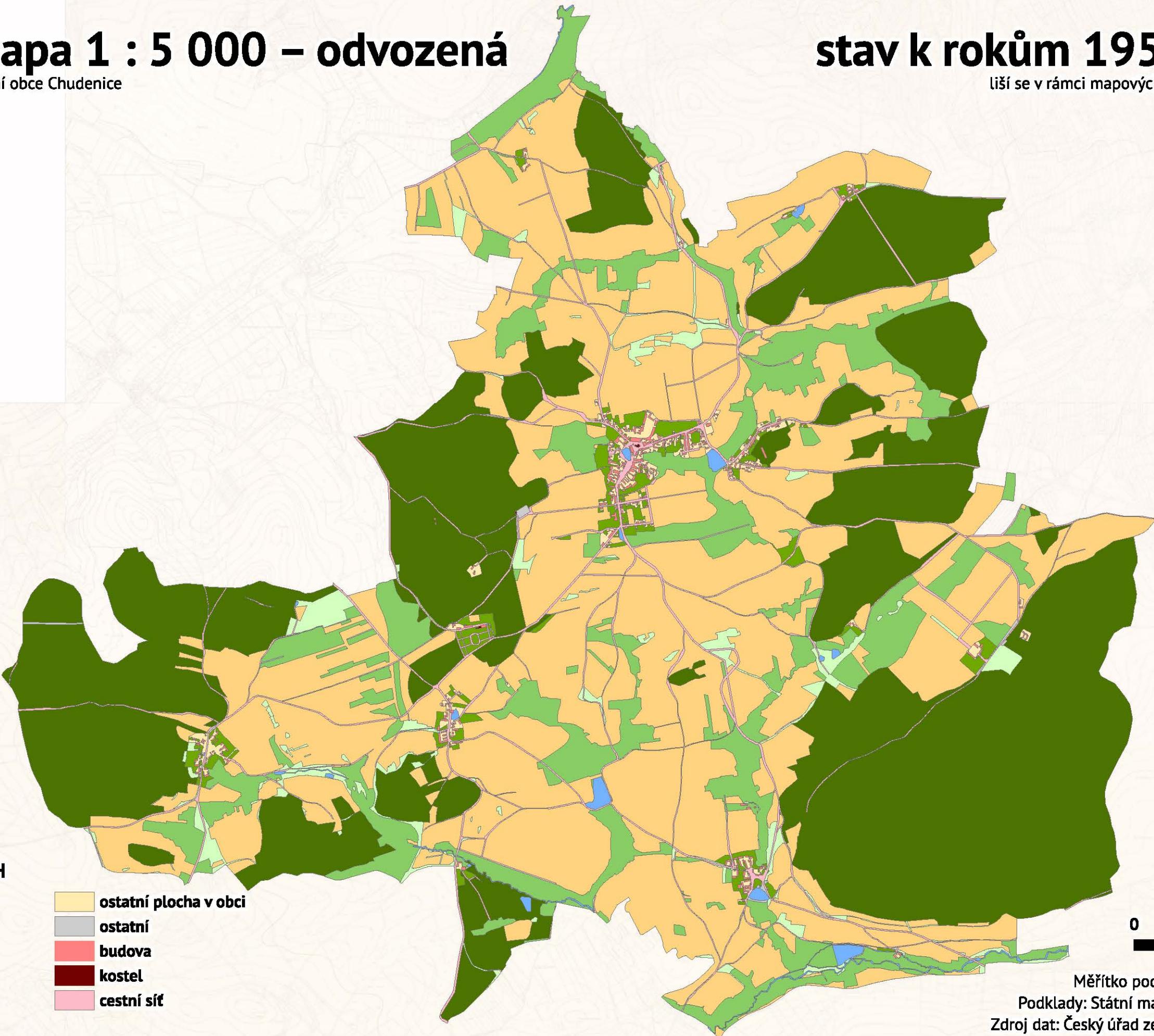

Státní mapa 1 : 5 000 – odvozená

Vektorová podoba území obce Chudenice

stav k rokům 1951–1954

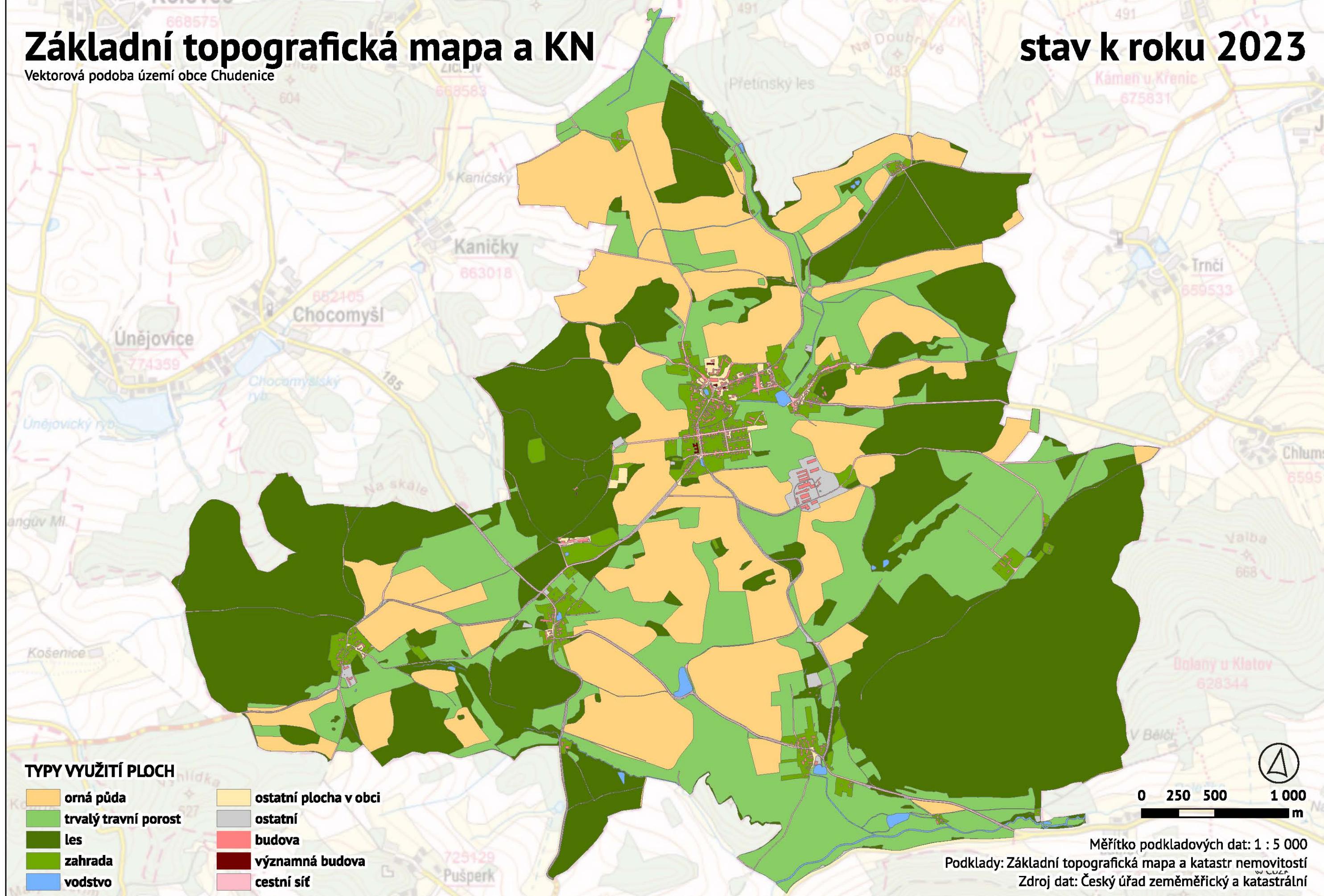
liší se v rámci mapových listů podkladových dat

Základní topografická mapa a KN

Vektorová podoba území obce Chudenice

stav k roku 2023

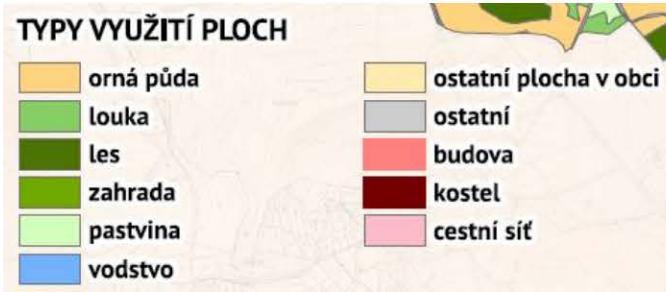
Vývoj krajiny v okolí Bezpravovic

porovnání mezi lety 1837 a 2023

porovnání mezi 50. a 80. lety 20. století

Ukázka výstupů – grafické znázornění využití ploch

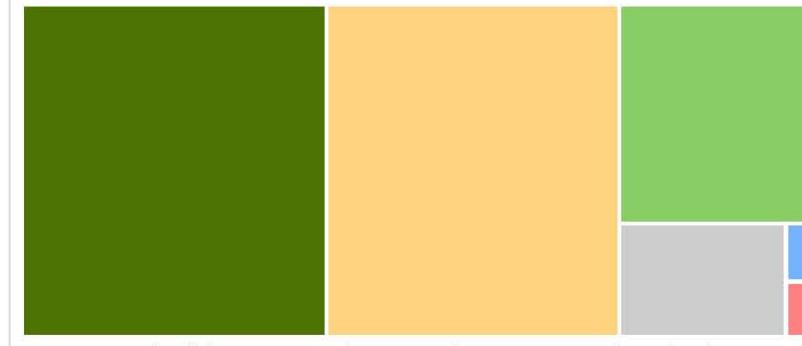
Stav způsobu využití půdy k roku 1837

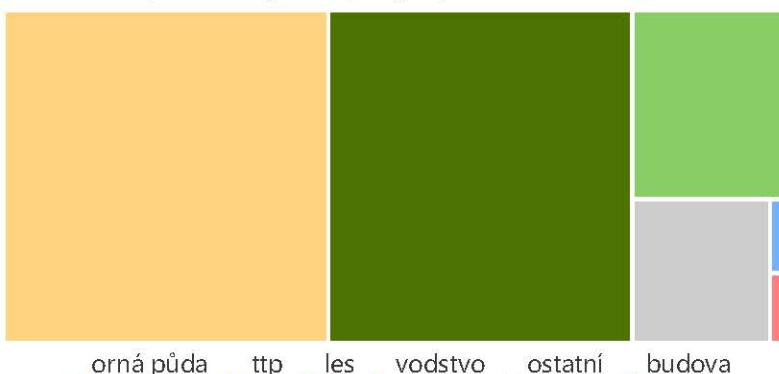
Stav způsobu využití půdy k počátku 50. let 20. st.

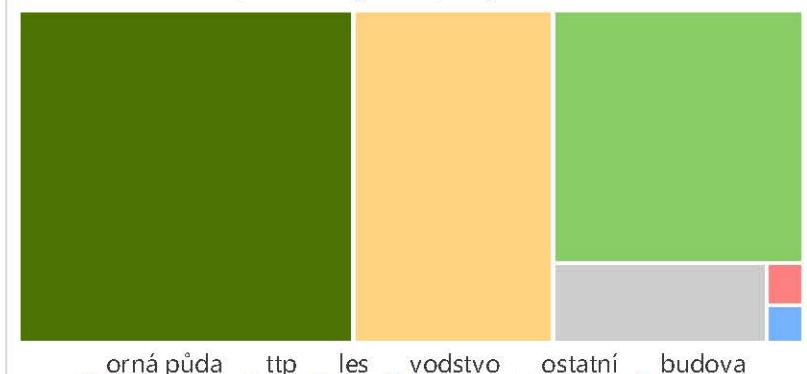
Stav způsobu využití půdy k počátku 80. let 20. st.

Stav způsobu využití půdy k počátku 90. let 20. st.

Stav způsobu využití půdy k roku 2023

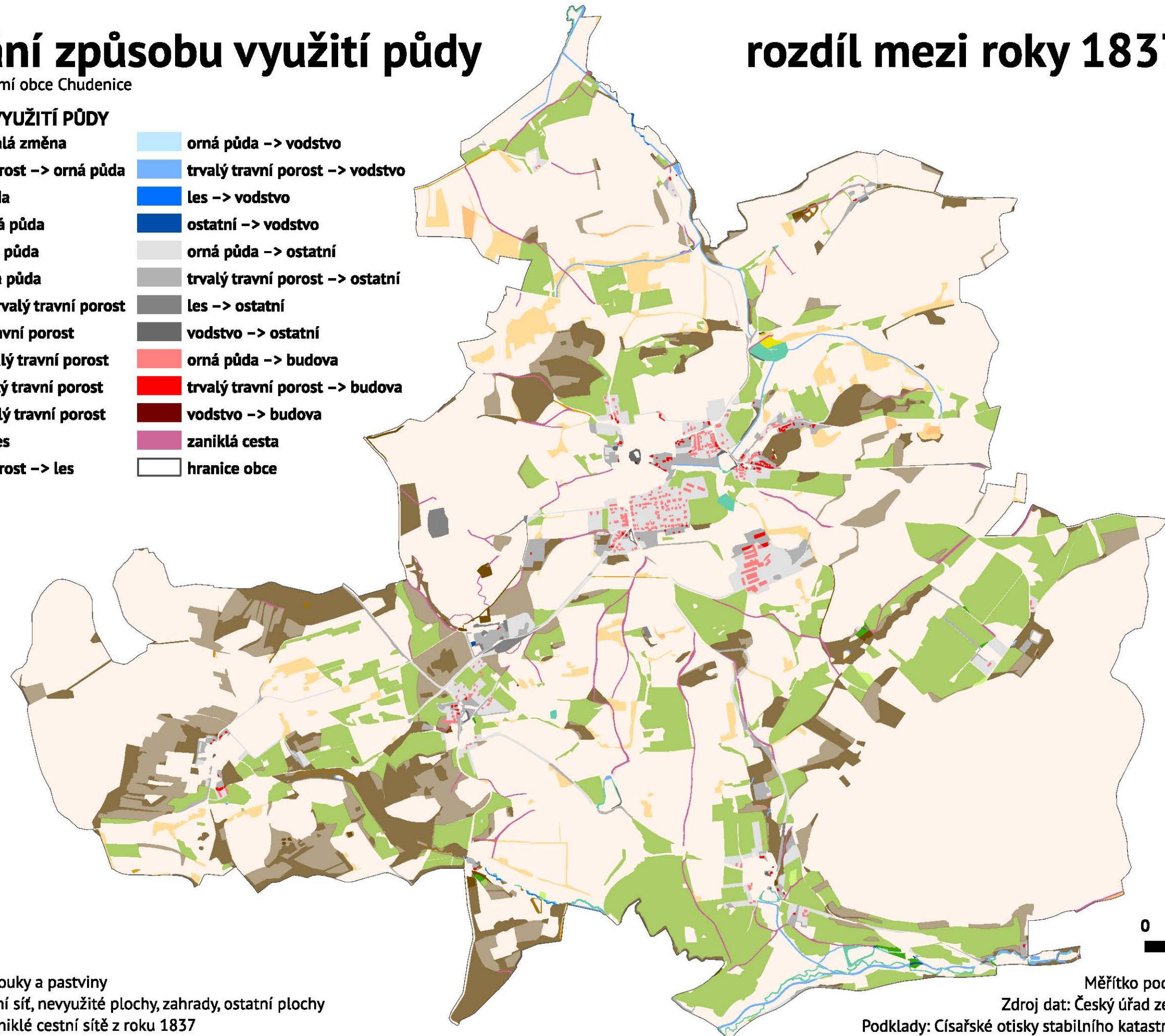
Porovnání způsobu využití půdy

Vektorová podoba území obce Chudenice

ZMĚNA ZPŮSOBU VYUŽITÍ PŮDY

beze změny, malá změna	orná půda -> vodstvo
trvalý travní porost -> orná půda	trvalý travní porost -> vodstvo
les -> orná půda	les -> vodstvo
vodstvo -> orná půda	ostatní -> vodstvo
ostatní -> orná půda	orná půda -> ostatní
budova -> orná půda	trvalý travní porost -> ostatní
orná půda -> trvalý travní porost	les -> ostatní
les -> trvalý travní porost	vodstvo -> ostatní
vodstvo -> trvalý travní porost	orná půda -> budova
ostatní -> trvalý travní porost	trvalý travní porost -> budova
budova -> trvalý travní porost	vodstvo -> budova
orná půda -> les	zaniklá cesta
trvalý travní porost -> les	hranice obce
vodstvo -> les	
ostatní -> les	
budova -> les	

rozdíl mezi roky 1837 a 2023

Vysvětlivky k legendě:

trvalý travní porost – louky a pastviny
ostatní – nádvoří, cestní síť, nevyužité plochy, zahrady, ostatní plochy
zaniklá cesta – část zaniklé cestní sítě z roku 1837

Měřítko podkladových dat: 1 : 5 000

Zdroj dat: Český úřad zeměměřický a katastrální
Podklady: Císařské otisky stabilního katastru, ZTM, katastrální mapa

Porovnání zástavby

Vektorová podoba území obce Chudenice

Mapa zobrazuje vývoj intravilánu na území obce Chudenice.

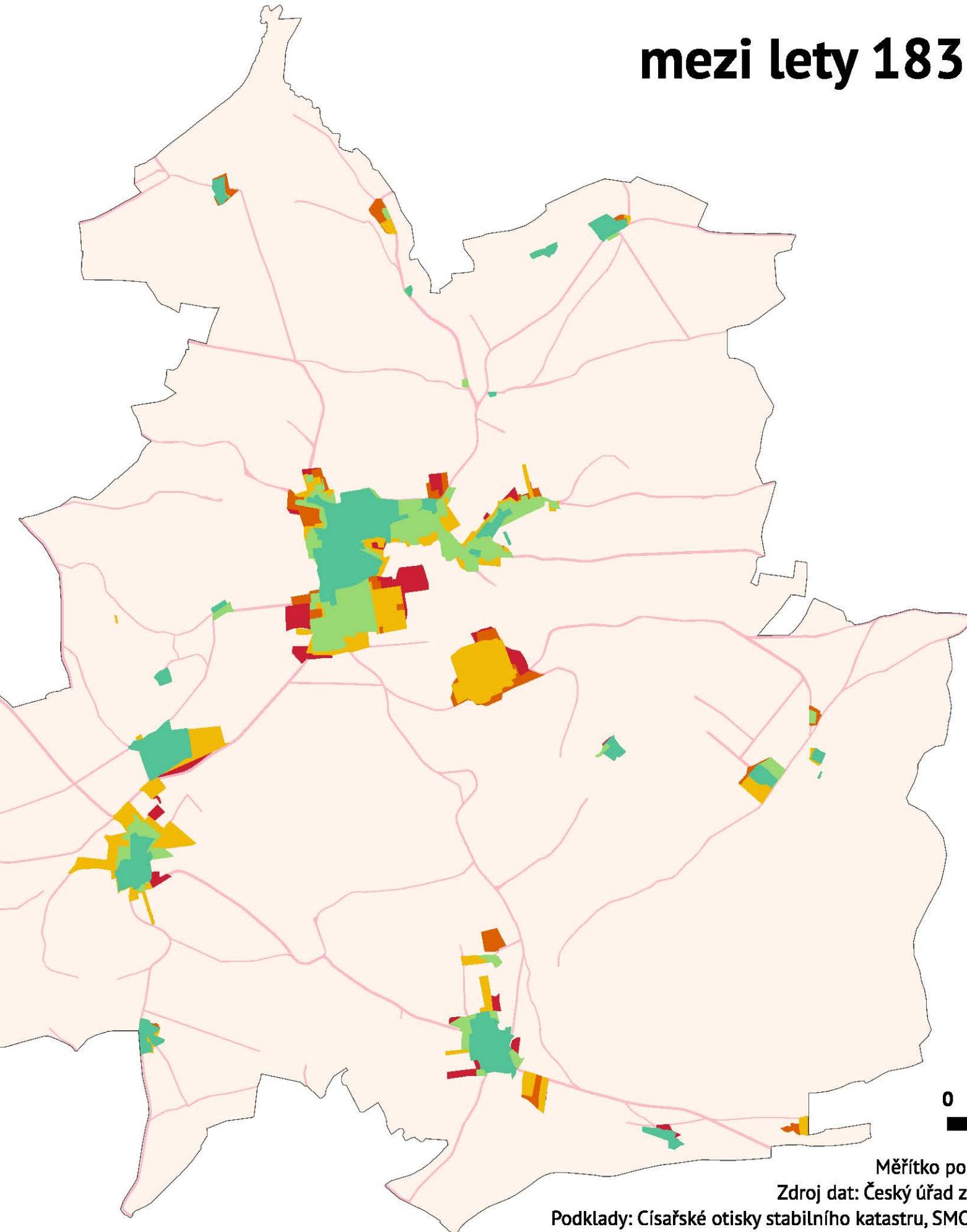
Za intravilán jsou považovány zastavěné plochy a plochy k nim přilehlé – zahrady, pozemní komunikace, veřejná zeleň a vodstvo. Dále jsou součástí porovnání osamocené budovy a menší osady společně s průmyslovými, zemědělskými a kulturními budovami či areály.

mezi lety 1837 a 2023

STAV ZÁSTAVBY K ROKŮM

- 1837
- 1951–1954
- 1979–1984
- 1988–1994
- 2023

- cestní síť k roku 2023
- území obce

0 250 500
1 000 m

Měřítko podkladových dat: 1 : 5 000

Zdroj dat: Český úřad zeměměřický a katastrální

Podklady: Císařské otisky stabilního katastru, SMO5, ZTM, Katastrální mapy

Vývoj cestní sítě - příklad 1

porovnání ortofota mezi lety 1957 (vlevo) a
2022 (vpravo)

území východně od Chudenic, severně od Sadu Hany Kvapilové

Vývoj cestní sítě - příklad 2

porovnání ortofota mezi lety 1957 (vlevo) a
2022 (vpravo)

území jihovýchodně od Lučice

ANALYTICKÉ DOKUMENTY - NÁSTROJE

- Studie ochrany a využití krajiny Chudenicka – 2019
- Studie ochrany a využití krajiny Chudenicka – aktualizace – 2023
- Vývoj a využití krajiny na území Chudenicka
- Mapový portál městyse Chudenice
- pasport místních komunikací
- průběžně - ad hoc tvořené dokumenty dle typu opatření a požadavků

Využité podklady pro analýzu krajiny

- Císařské otisky stabilního katastru (1837)
- Historické ortofoto (1957)
- Státní mapa 1 : 5 000 – odvozená (druhá pol. 20. st.)
- Současné ortofoto (2022)
- Základní topografická mapa + katastrální mapa (2023)
- mapy středního měřítka pro porovnání
  - 2. a 3. vojenské mapování
  - Topografické mapy v systému S-52

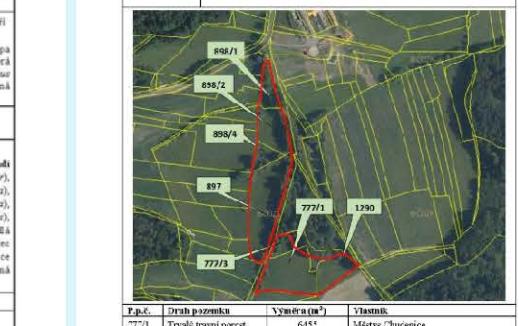
Lokalita	3 ÚVARY II	Katastrální území: Bezdrevovice
Umístění		P.p.k.: 777/1, 777/3 (část výměře 1102 m²), 897, 898/1, 898/2, 899/4, 1290 Rodloha: 2,67 ha
Charakteristika + popis biotopů	Drahově středně bohatá až květnatě travnatá porosty z okruhu berkenkových a orlických luk, mísí se přechod k aridokomunitám (tzv. „kultivované nízkootrové luh“). Když biotop: T1.1, T1.9, K2.2, X1.2, M1.7	Zemědělské – travní porosty kosou mechanizací, v některých povodích kosení a pastvy.

Vegetace:	Stromové porosty, na okrajích pozemků s podrostem liniové zeleně, částečně trofráz. hrazené.
	Jedle (Abies alba (Mill.) Mill.), buk lesní (Fagus sylvatica L.), lípa velkolistá (Tilia platyphyllos), dub letní (Quercus robur), bříza bělavá (Betula pendula), slivovina (Prunus domestica), jílek prstnatý (Gleditsia triacanthos), třešeň plstnatá (Prunus avium), vrba jíva (Salix caprea), líška obecná (Corylus avellana).
	Károlyové pastv.
	Vlaška popelavá (Galax ciliata)
	Rudinné pastv.
	Pryskyřník pravý (Ranunculus acris), meziprýmek vlnatý (Hedysarum occidentale), hadí mord žlutý (Convowora kuehnei) – C3, kolbek menší (Eriophorum mesole), smilka růžek (Polygonum arcticum), alešek kminolistý (Selinum carvifolia), smilka žlutá (Polygonum persicaria), velenec klasnatý (Allium scorodoprasum), hadí uško bílé (Leucojum aestivum), svízel výrýškový (Artemisia vulgaris), prstnatce majorek (Dactylis glomerata), C3, řecká trýfida (Hypericum tetrapetalum), pryskyřník plamének (Ranunculus flammula), rolník obecný (Ceratium hirsutum), ořešice pravosvátek (Caryer pascens), ořešice stříbrná (Caryer hispanica), střepák vodní (Glyceria aquatica), kostival ležérka (Penturia rupestris), psáčka luční (Alopecurus pratensis).
Fauna	Běžné druhy kultury krajiny

GPS souřadnice významných prvků	Vzestupný exemplář dubu letního: 49°44'26.286"N 13°14'47.265"E
	Skládka a dřípa: 49°44'25.012"N 13°14'45.188"E
	Vzestupný exemplář javoru střepálku: 49°44'48.221"N 13°14'39.714"E

Okoli:	Souvislé porosty náletových dřevin (viz lokality 1 Úvary II), travní porosty kultivovaného charakteru a na ně navazující omáč pládu
--------	---

Geografické vymezení:	Zemědělské – travní porosty kosou mechanizací, v některých povodích kosení a pastvy.
Význam:	Dobře zachovalé polopřírodní květnaté louky z výšelevy vrchových a zvláště druhově docházející rostlin včetně vzdálelých populací zvláštně chráněného prstnatce majorek – <i>Dactylis glomerata</i> subsp. <i>magjorensis</i> (C3). C3 je hadcové mimořádně – <i>Scirpus lacustris</i> (C3). Ve surčovém krajinném večku výjimečná botanická cena lokality (zajímavé hledišti ponuty na pp.k. 777/1 a 1290).
Obrázek:	Základní mapa, vyznačení vnitřní pastvy, imouni, odvodňání, přeměna na produkční využití mimořádné pastvy.
Některé opatření:	Zakázka osobního pohybu využívajícího ohnibovce sečení a extenzivní pastvy; např. p.p. 777/1 a 1290 peče kosení. Málok na využití VKP Územní studie pro ekskurze z přírodního zaměření (pro školy i pro verzi pro turisty).
Poznámky:	Datum mapování: 27. 5. 2019

P.p.k.	Druh pozemku	Výměra (ha)	Městská část
777/1	Traťový travní porost	645*	Městys Chudenice
777/2	Traťový travní porost	390	Městys Chudenice
1290	Ornápláda	2500	Městys Chudenice
897	Traťový travní porost	8674	Městys Chudenice

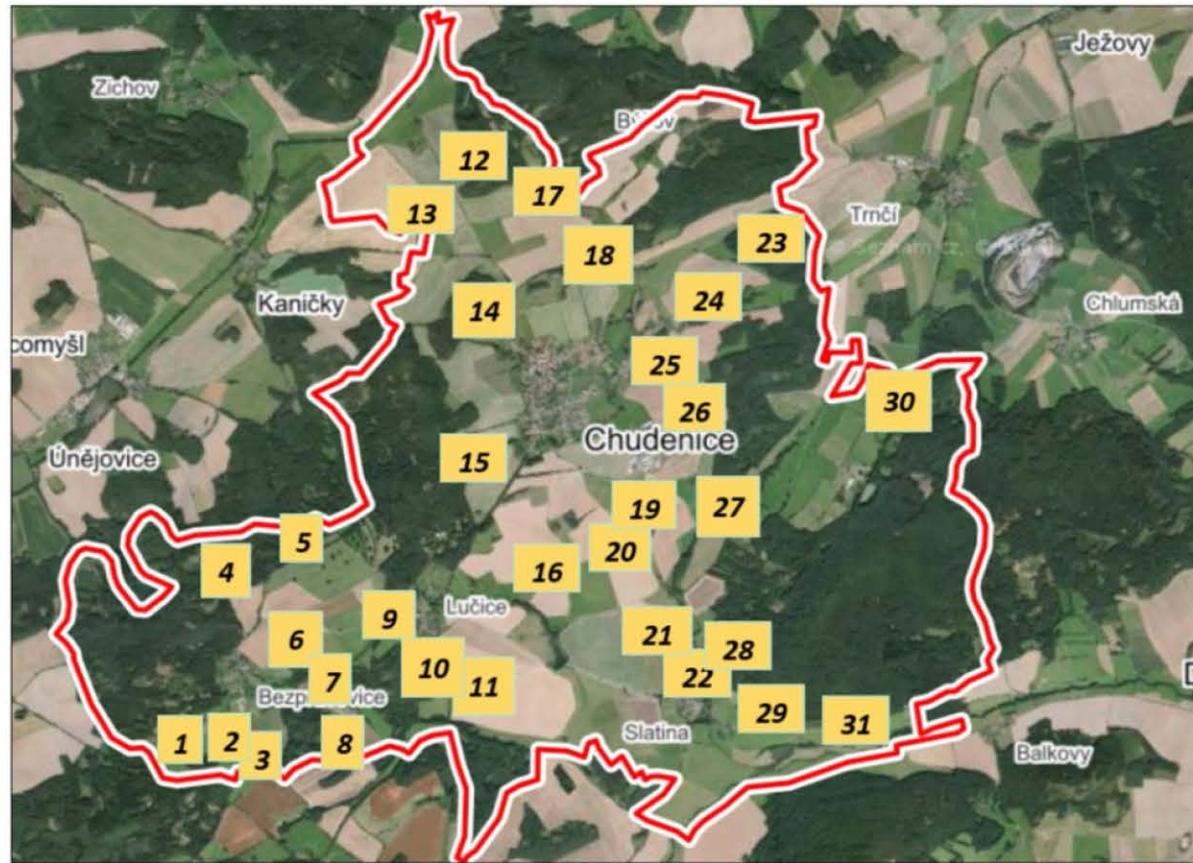
Studie využití a ochrany krajiny na Chudenicku (2019)

Cíle:

- Mapování nejcennějších lokalit a sběr dostupných dat
- Analytický výběr nejvíce narušených lokalit
- Formulace hlavních problémů v dotčeném území
- Návrhy konkrétních krajinotvorných opatření

Mapování nejcennějších lokalit

snaha o rovnoměrné pokrytí celé sledované oblasti

Květnaté louky s prstnatcem májovým

Mimolesní zeleň

Vodní biotopy

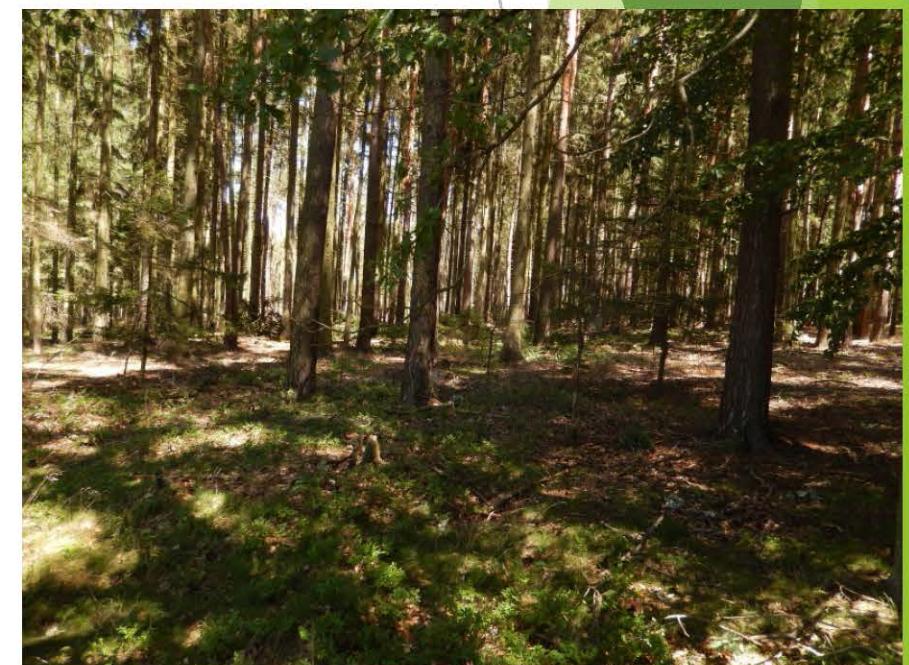

Lesní biotopy

Druhově bohaté louky s pestrými
společenstvy hmyzu

Nejvíce narušené části krajiny

- rozsáhlé plochy orné půdy
- absence mimolesní zeleně

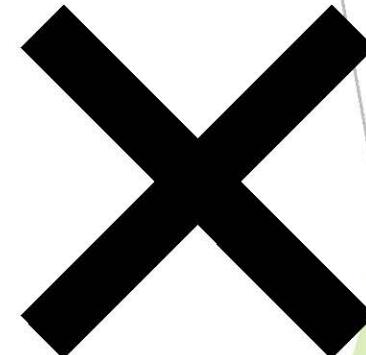
Monokultury jehličnatých dřevin

Ovlivnění vodních ekosystémů

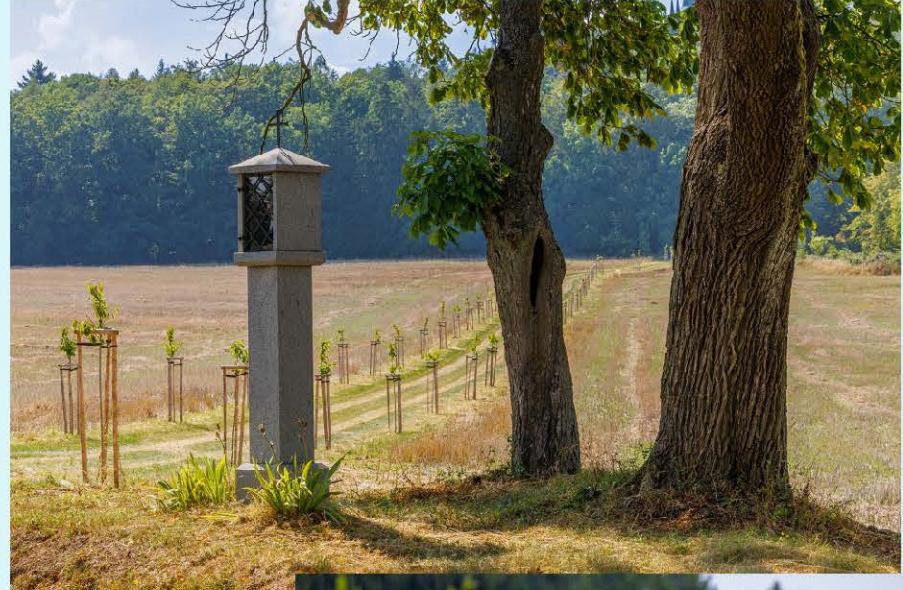
Hlavní problémy

- Intenzivní obhospodařování rozsáhlých ploch zemědělské půdy
  - *Eroze*
  - *Negativní ovlivnění vodního režimu*
  - *Vliv na biodiverzitu*
- Absence krajinné zeleně
- Nedostatek vodních ploch v území
- Zhoršení kvality vody
  - Znečištění odpadními vodami
  - Intenzivní využívání rybníků

ZPŮSOBY PŘÍSTUPU

- průběžný monitoring stavu zájmových lokalit
- prostorové vazby – lokální potřebnost → distribuce opatření v závislosti k ostatním opatřením
- historické vazby – komunikace s pamětníky
- analýza katastru nemovitostí – permanentní aktivita

Krajinotvorná opatření

- **Legislativní** (registrování VKP, spolupráce při zpracování nového LHP, úprava pachtovních smluv)
- **Managementová** (způsob hospodaření na pozemcích, péče o krajinnou zeleň, spolupráce se zemědělci)
- **Strukturální** (tvorba nových prvků v krajině - výsadby, tůně, obnova polních cest)

POZEMKOVÉ ASPEKTY REALIZACÍ

Katastr nemovitostí jako základní nástroj

- výběr lokality dle potenciální realizace
- průběžné nahlížení do KN
- zjišťování vlastnických vztahů
- posuzování způsobu užívání
- posuzování prostorových dispozic jednotlivých pozemků

tvorba sestav lokalit dle typu opatření a jejich aktualizace

The screenshot shows the official website of the Czech Land Survey Office (Úřad zemědělství). The main header reads 'ÚZK Nahlížení do katastru nemovitostí'. Below it is a navigation menu with links to 'Parcela', 'Stavba', 'Jednotka', 'Právo stavby', 'Řízení', 'Mapa', 'IV', 'Kat. území', and 'Můj katastr'. The main content area is titled 'Nahlížení do katastru nemovitosti' and contains text about the application's purpose, including the ability to search for parcels, buildings, and units, and to view cadastral maps. It also mentions the use of CAPTCHA for security and the requirement for users to familiarize themselves with the terms of use.

Forma

- směna
- odkup
- převod – státní organizace SPÚ, ÚZSVM, LČR – dle legislativy

Příklady realizovaných opatření 2021 - 2023

Aleje

- ▶ výsadba aleje Chudenice - Výšensko
- ▶ pokračování Aleje mládí - rozčlenění polního celku
- ▶ výsadba aleje při silnici pod Býšovem
- ▶ výsadba aleje při silnici Lučice - Bezpravovice
- ▶ doplnění stávajících alejí při silnici Chudenice - Slatina, třešňové aleje ke hřbitovu, Aleje mládí
- ▶ výsadba u rybníku V Luhu - Bezpravovice

Tůně

- ▶ v lese Ve Žďárech
- ▶ podél polní cesty v Bezpravovicích - spolupráce s místním zemědělcem

Dílčí opatření

- ❖ Entomologický průzkum vybraných lokalit s návrhem vhodného managementu
- ❖ Prosvětlování vegetace na vybraných lokalitách s mimolesní zelení
- ❖ Odstraňování náletových dřevin na skalních výchozech

POLNÍ CESTY - VÝSADBY ZELENĚ

- faktory výběru vhodných lokalit:

- logicky prostorová opodstatněnost – funkční propojení krajinných prvků
- historické souvislosti
- terénní dispozice

- cesty pro pěší

- druhy výsadeb:

- **listnaté stromy/keře** - umísťování výsadeb dle ekologických souvislostí – konzultace s arboristy – výběr vhodných druhů
- **ovocné stromy** - upřednostňování lokálních odrůd

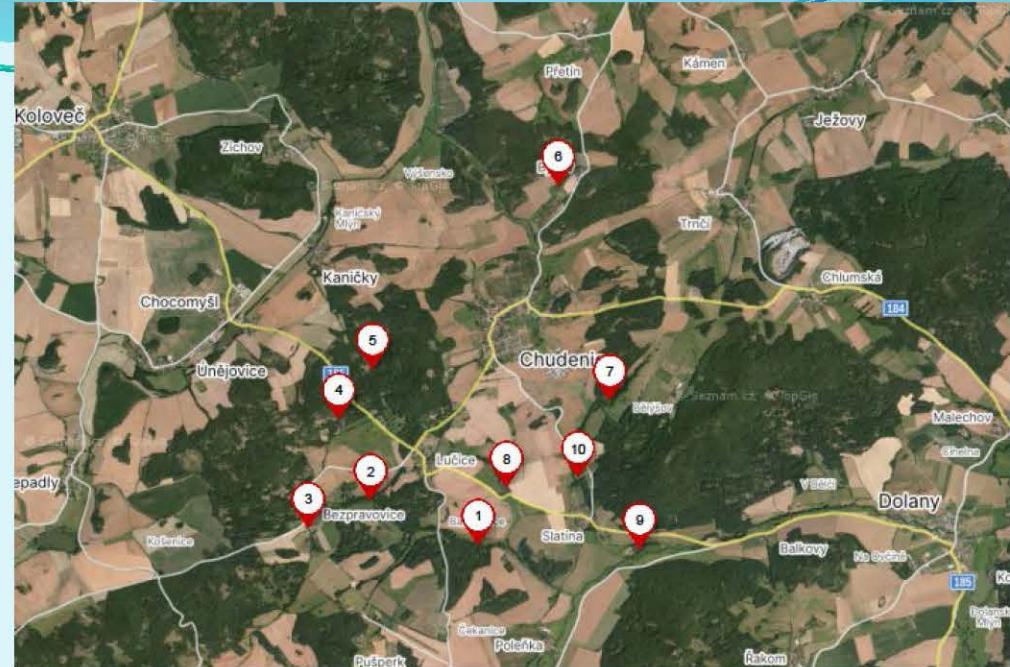
Příklad výsadby: Alej Chudenice - Výšensko

- Realizace: listopad 2021
- Výsadba 48 kusů dřevin (lípa srdčitá, javor klen, javor mléč, vrba košíkářská, jírovec pletový, jeřáb břek)
- Dotace z Programu péče o krajину
- Náklady 120 000 Kč

VODNÍ PLOCHY

- **stávající rybníky –**
vlastnictví Klatovského
rybářství a.s. – intenzivní
- **stávající rybníky –**
vlastnictví samosprávy –
šetrné hospodaření
- **plánované vodní plochy:**
  - zaniklé lokality
  - nové lokality (zamokřená
místa v zemědělské krajině)

Příklad tůně: Ve Žďárech

- Realizace: březen 2022
- Vybudování dvou tůní přírodního charakteru o ploše 100 m² a 120 m² - tvorba biotopu příhodného pro rozvoj autochtonní vodní až mokřadní flóry a fauny
- Dotace z POPFK - náklady 59 500 Kč

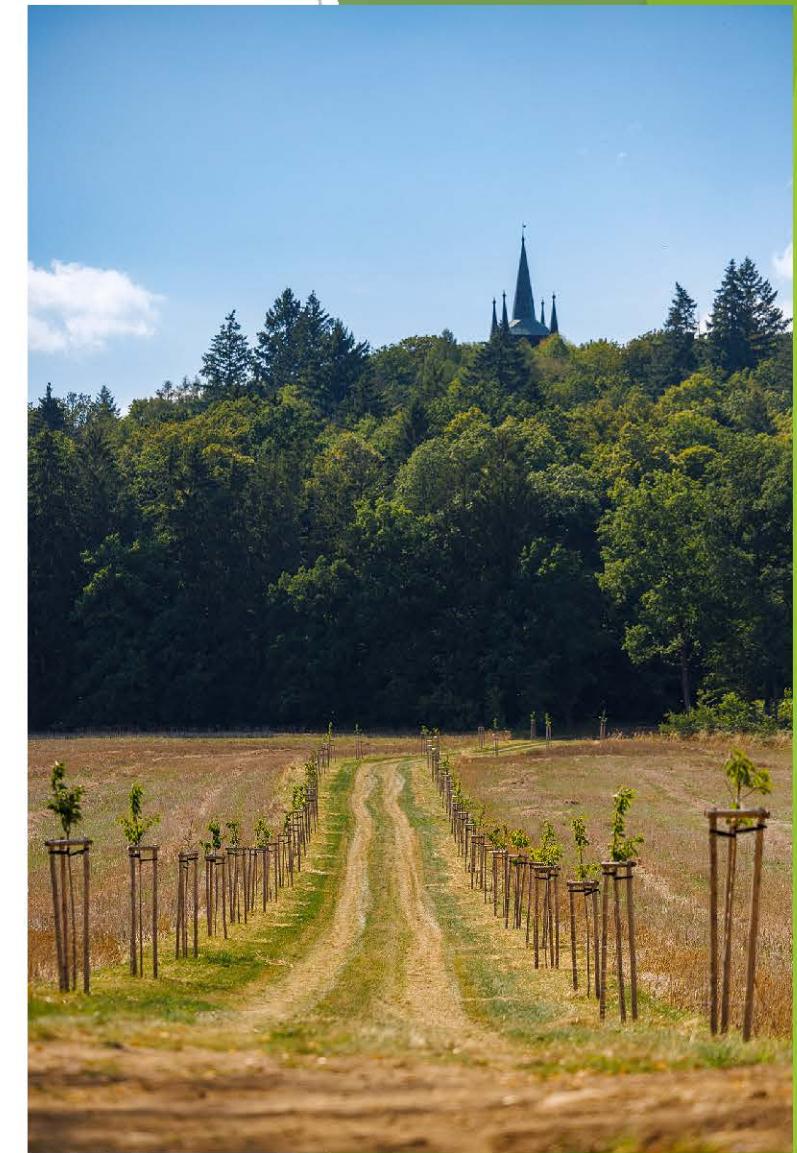
Výsadby zeleně 2022 - 2024

- ▶ termín realizace: listopad 2022 - prosinec 2023
- ▶ celkem 275 ks stromů (236 ks ovocných stromů krajových odrůd, 39 ks listnatých stromů)
- ▶ 3x oboustranné aleje - náhrada historické výsadby
- ▶ 1x oboustranná alej - rozčlenění polní kultury
- ▶ 8 x doplnění stávající zeleně
- ▶ souhlas SÚS PK - výsadby při pozemních komunikacích - spolupráce
- ▶ financování akcí formou dotace - Plzeňský kraj, Nadace ČEZ, AOPK ČR + městys Chudenice

umístění jednotlivých výsadeb – situační mapa

Plánovaná opatření v roce 2024

- Tůně: u rybníka Lotrov, nad Slatinou, pod Lučicí
- Tůně na Bezpravovickém potoce
- Obnova polních cest formou liniové výsadby (k.ú.Lučice, Bezpravovice), obnova historické třešňovky (k.ú.Chudenice)
- Zatravněný pás se zelení - lokalita Na Mláží, k bývalému písniku
- Výsadba liniové zeleně - u farmy Chudenice

Aspekty realizace opatření

Kladné stránky	Záporné stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Předem stanovené cíle - operativní konzultace a vyhodnocování • Konsenzus a podpora v rozhodování na úrovni vedení obce • Koordinace aktivit s ohledem na předchozí zkušenosti • Podpora občanů (včetně aktivní účasti - místní spolky) • Možnost využití finanční podpory z dotačních programů • Možnost využití pozemků ve vlastnictví městyse	<ul style="list-style-type: none"> • Absence analogie v regionu • Problémy se získáním státních pozemků k realizaci opatření (SPÚ, ÚZSVM, LČR) • Časově a personálně obsáhlá agenda • Omezená personální kapacita městyse • Finanční aspekty realizovaných opatření • Konzervativnost přístupu zainteresovaných veřejných institucí • Neovlivnitelné faktory - sucho, změny legislativy, nedokončené historické restituuce rodu Czerninů - blokace pozemkových úprav

NAČERPANÉ ZKUŠENOSTI

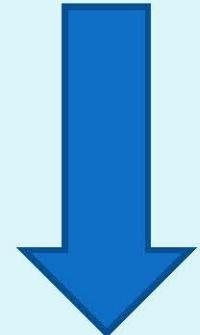
- zpřesňování
- efektivizace
- redukce „slepých cest“

VÍME: CO
KDE
JAK
KDY
ZA CO

EXTERNÍ NEGATIVNÍ FAKTORY

Děkujeme za pozornost

